

PÄÄTÖS KULLANHUHDONTALUVAN MYÖNTÄMISESTÄ

Kullanhuuhdentalupahakemus

Hakija: Ari Hottinen

Muut hakijat: Markku Lyytinen, Hannu Suli

Vireilletulopvm: 17.12.2015

Etuoikeuspvm: 17.12.2015

Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 4 luvun 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla edellä mainitulle hakijalle kullanhuuhdentaluvan lupatunnuksella HL2015:0034. Tällä jatketaan hakemushetkellä voimassa olleen kullanhuuhdontaan oikeuttaneen valtauksen KaivNro 9055 toimintaa.

Perustelut: Hakijat ovat osoittaneet, että kaivoslaissa (621/2011) säädetyt edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella luvan myöntämiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä.
Kaivoslaki (621/2011) 45 § ja 50 §.

Kullanhuuhdentaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhtonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 5,0 ha

Alueen nimi: Gobra 2

Sijainti: Sodankylä, Kaita-Kotsamo, Purnumukka, Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa, metsätalousalue.

Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tämän päätöksen liitetystä kartasta (liite 2)

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdentalupaan perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos

kullanhuuhdentalupaan perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo:

Kullanhuuhdentalupa on voimassa neljä (4) vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Perustelut: Hakemuksen mukaisesti. Kullanhuuhdonnan ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaikaa olisi lyhennettävä hakemuksen mukaisesta.

Menetelmät:

Tämä lupa oikeuttaa koneellisen kullanhuuhdonnan harjoittamiseen lupa-alueella. Vuosittain käsiteltävä maamäärä on noin 100-200m³.

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti. Hakemuksen mukaisen konekaivun suorittamiseen tarvitaan kullanhuuhdentaluvan lisäksi ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset luvat.

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdentaluvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muille lähistöllä olevien alueiden käyttötärpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kullanhuuhdentaluvan haltijan on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdentaluvan haltijan on merkittävä kaivukuopat heijastinkepein ja kaivukauden päätyttyä peitettävä kuopat. Alueelle ei saa sitoa naruja tai muuta vastaavaa kuoppien merkitsemiseksi. Toiminta on tarvittaessa hetkellisesti keskeytettävä, mikäli toiminta haittaa porojen kuljettamista lupa-alueella.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 50 §.

Kullanhuuhdentaluvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua olennaista haittaa muulle

elinkeinotoiminnalle eikä muille lähistöllä olevien alueiden käyttötarpeille haittaa tai vahinkoa.

Alue kuuluu Lapin paliskunnan alueeseen. Lupamääräyksessä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kullanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään olennaisen haitan aiheuttaminen muille elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta.

Saamelais- ja koltta-asioihin liittyvät määräykset

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut: Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaiselinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan lupamääräyksissä.

Kullanhuuhdonta koskeva selvitysvelvollisuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kullanhuuhdonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kullanhuuhdonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä
- 5) työskentelyaika kullanhuuhdonta-alueella
- 6) tehdyt maisemointi- ja jätahuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätahuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätahuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §. Kullanhuuhtoja on velvollinen huolehtimaan maa- ja kivennäisjätteen synnyin ehkäisemisestä, sen

haitallisuuden vähentämisestä sekä jätteen hyödyntämisestä tai käsittelemisestä.

Vakuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on asetettava 3500 euron suuruinen pankkitalletusvakuus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 107 §

Vakuus määräytyy kaivumenetelmän ja alueen ominaisuuksien perusteella. Alueella harjoitetaan konekaivua, vuosittain käsiteltävän maamäärän ollessa 100-200 m³. Alue ei ole helposti saavutettavissa. Alueella olevat kullanhuuhdontaan liittyvät rakennelmat on huomioitu vakuutta määritettäessä.

Ilmoitus kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä alueen paliskunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;
- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kuukautta ennen maastotöihin ryhtymistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, Asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kullanhuuhdontalupa on rauennut tai peruutettu, on kullanhuuhdontaluvan haltijoiden saatettava kullanhuuhdonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Metsähallitukselle, kun edellä mainitut

toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kullanhuuhdontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kullanhuuhdontalupa on tullut lainvoimaiseksi tai kaivosviranomaisen on antanut määräyksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 §

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kullanhuuhdonta-alueella

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on korvattava kullanhuuhdonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kullanhuuhdontaa koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvanhaltijan haettava kullanhuuhdontaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Luvan jatkaminen

Mikäli luvan voimassaoloa halutaan jatkaa, tulee hakemus luvan voimassaolon jatkamiseksi toimittaa kaivosviranomaiselle viimeistään kaksi kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä. Hakemukseen tulee liittää lupaharkinnan kannalta tarpeelliset ja luotettavat selvitykset alueella harjoitetun toiminnasta ja siitä, että alueella on edelleen edellytyksiä löytää kultaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 66 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 27 §.

Rakentaminen

Kullanhuuhdontalupa ei oikeuta rakentamiseen.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §. Lupahakemuksessa ei ole haettu lupaa rakentaa kullanhuuhdonta-alueelle lain tarkoittamia rakennuksia. Alueella on kaksi työmaakoppia, joille on aiemmin haettu tarvittavat luvat. Kyseisiä rakennelmia voidaan pitää edelleen toiminnan luonne huomioiden tarpeellisina.

Maastoliikenne

Kullanhuudonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan maanomistajalta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 2 luku 4§

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut hakemuksesta kuuluttamalla siitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Sodankylän kunnan ilmoitustauluilla. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 13.3.2017.

Lausuntopyyntö ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyyntö ja saatu lausunnot seuraavasti:

1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin paliskunnalle 8.2.2017

Lapin paliskunta ei ole antanut lausuntoaan hakemuksesta

2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 8.2.2017

Metsähallituksen lausunto 28.2.2017

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa kaivoslain (621/2011) 37 §:n nojalla käsittelyä varten.

Tukes pyytää lausuntopyyntössään kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan, huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot.

Kullanhuudonta-alue sijaitsee Metsähallituksen metsätalouden hallinnassa ja metsätaloustoimien piirissä olevalla alueella Kaita-Kotsamossa Sodankylän Purnumukassa. Hakemusalueen pinta-ala on 5 ha. Suunniteltu vuosittain kaivettava määrä on noin 100-200 m³. Kullanhuudonta tapahtuu konekaivuna. Lupaa haetaan neljäksi vuodeksi. Kyseessä on jatkolupahakemus. Hakijalla on alueelle voimassa ympäristölupa PSAVI/54/04.08/2011. Lupamääräysten tarkistus ko. ympäristöluvalle on tehtävä noin kymmenen vuoden kuluttua luvan myöntämisestä.

Alue sijaitsee poronhoitolain tarkoittamalla (848/1990) erityisellä poronhoitoalueella Lapin paliskunnassa ja saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella. Hakija ei ole hakemuksensa perusteella tietoinen alueensa maankäyttöperusteista, koska ilmoittaa puutteellisessa hakemuksessaan, ettei alue ole saamelaisten kotiseutualuetta.

Metsähallituksella ei ole tällä hetkellä tiedossa ko. alueella nykyistä maankäyttöä muuttavia suunnitelmia. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa hakemusalue on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M-1) ja Saariselän osayleiskaavassa metsä- ja porotalousvaltainen alue M. Hakemusalueen läheisyydessä ei ole matkailun yritystoimintaa, loma-asutusta sekä erityistä virkistyskäyttöä.

Hakemuksen alueella on harjoitettu metsätaloustoimintaa. Alue on metsälain mukaista suojametsäaluetta, jota uudistetaan maltillisesti. Hakemusalue ojan varressa on osaksi joutomaata, ojanvarskorpea ja rämettä ollen metsätaloustoimien ulkopuolella. Alue on luontaisesti uudistuvaa.

Kullanhuuhdontaluvan haltija on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista. Kullanhuuhdonta-alueilla luvan haltija on velvollinen korvaamaan Metsähallitukselle aiheuttamansa puusto- yms. vauriot.

Mikäli kullanhuuhdonta-alueella on puustoa esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon. Polttopuiden ottoon saa maksullisen luvan.

Kullanhuuhdontaan tarvittavan maastoliikenneluvan saa Metsähallitukselta. Ko. alue on maastoliikennealain alaista.

Huuhdonta-alueen ulkopuolelle sijoittuvaan majoittumiseen sekä valtauksen sisällä ympärivuotisesti pidettävään asuntovaunuun tulee hakea lupa Metsähallitukselta. Rakentamiseen oikeuttavat luvat on hankittava Sodankylän kunnalta. Hakija on ilmoittanut hakemuksessaan, ettei uutta rakentamistarvetta ole. Aikaisempaan rakentamiseen on hakijalla luvat.

Tällä hetkellä Metsähallituksella ei ole tiedossa, että hakemusalueella olisi uhanalaisten kasvien ja eläinten esiintymiä, petolintujen pesintää tai tunnettuja kulttuuriperintökohteita tai tilanne olisi muuttunut aikaisempiin lupiin verraten. Alueelta tai sen välittömästä läheisyydestä ei ole kartoitettu muinaismuistolain (17.6.1963/295) suojaamia muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännos, on työ muinaisjäännoksen kohdalta heti keskeytettävä ja ilmoitettava kohde Museovirastolle tarpeellisia toimenpiteitä varten. Myös muut alueella mahdollisesti olevat kulttuuriperintökohteet, kuten vanhat kullankaivun historiaan liittyvät jäännökset, tulee ottaa huomioon maankäytössä. Metsähallitus toteaa, ettei ko. kohteita ole Metsähallituksen tiedossa hankkeen alueella ja eikä tee maastokartoituksia ko. hankkeen johdosta. Metsähallitus ei sitoudu lausunnossaan vastuuseen alueen mahdollisista kartoittamattomista kohteista. Luonnonsuojelu- ja vesilain viranomaisvalvonnasta alueella vastaa Lapin ELY-keskus. Tarkemmat tiedot mainituista alueen vesiluontotyypeistä, suojelualueista, rauhoitetuista ja suojelluista kohteista ja arviosta antaa Lapin ELY-keskus.

Kullankaivuun haitalliset vaikutukset konkretisoituvat, mikäli kullanhuuhdonnan vuoksi alapuoliseen vesistöön pääsee hienojakoista maa-ainesta ja ravinteita. Pohjan liettyminen tuhoaa erityisesti lohikaloille tärkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita sekä kuoriutuneita poikasia ja kehittymässä olevaa mätää.

Metsähallitus pyytää muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen luvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraaliainesta eikä ravinteita
- Kaivukauden päättyessä jyrkät kaivantojen reunat on luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi porotaloutta haittaamattomalla tavalla
- Tiestön käyttöä koskee laki yksityisistä teistä (15.6.1962/358) ja tiestön käytöstä päättää tienpitäjä. Kullanhuuhdontalupa ei anna suoraan oikeutta tiestön käyttöön. Metsähallitus ei yleensä rajoita teilläään kevyttä liikennettä, mutta raskaisiin kuljetuksiin olisi oltava Metsähallituksen lupa. Alueella oleva Metsähallituksen metsäautotiestö on heikkokuntoista. Metsähallitus ei vastaa tiestön huonosta kunnosta ihmisille ja kalustolle mahdollisesti aiheutuneista vahingoista. Hakijan on hankittava Metsähallituksen lupa liikkumiseen
- Metsähallitus arvioi, että toimittaessa voimassa olevan ympäristöluvan ehtojen mukaisesti ei toiminnassa ole huomautettavaa

Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää huomiota saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Metsähallitus arvioi, ettei porotalouden rakenteille kyseessä olevassa tapauksessa aiheudu haittaa tai vahinkoa, koska Lapin paliskunnan poroaitarakenteita ei lupahakemuksen kohteena olevan alueen lähiympäristössä.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 4.2.2015 (taltionumero 275, Saamelaiskäräjien valitus ympäristölupa-asiassa, joka koski koneellista kullankaivua) todetaan seuraavasti: "Nyt puheena olevassa asiassa on kysymys pienessä mittakaavassa tapahtuvasta kullankaivusta alueella, jota käytetään tähän tarkoitukseen vain osa vuotta ja silloinkin tiukkojen lupamääräysten puitteissa. Sanotulla toiminnalla ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisten perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle tai ympäröivälle luonnolle jäävät hyvin paikallisiksi". KHO:n päätöksen kohteena oleva kullanhuuhdontalupahakemus on HL2012:0057, Midas 2 ja pinta-alaltaan 3,4 ha.

Viitaten edellä mainittuun korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen sekä po. kulanhuudontahakemusalueen vähäiseen pinta-alaan, sijaintiin ja ympäröivän alueen muuhun maankäyttöön Metsähallitus arvioi, ettei toiminnasta aiheudu haittaa yksittäisenä kohteena saamelaiskulttuurin harjoittamiselle. Puheena olevan luvan ja ympärillä olevien muiden kulanhuudontalupien yhteisvaikutuksella voi olla paikallisesti jonkin verran haittaa porotaloudelle.

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Sodankylän kunnalle 8.2.2017

Sodankylän kunnan lausunto 28.2.2017

Alueella ei ole voimassa asemakaavaa eikä oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

Sodankylän kunnalla ei ole huomautettavaa kulanhuudontalupahakemuksesta HL2015:0034.

4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 8.2.2017

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 14.3.2017

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011)37 §:n nojalla Lapin ELY-keskuksen lausuntoa Ari Hottisen kulanhuudontalupahakemuksista HL2015:0034. Haettu alue sijaitsee Kaita-Kotsamossa Purnumukan kylän läheisyydessä Inarin kunnassa. Kyseessä on jatkolupahakemus ja toiminnalle on voimassa oleva ympäristölupa.

Lapin ELY-keskuksen tiedossa ei ole mitään luonnonsuojelullisia tai ympäristönsuojelullisia seikkoja, jotka estäisivät kulanhuudontaluvan myöntämisen hakemuksen mukaisesti.

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 8.2.2017

Saamelaiskäräjien lausunto hakemuksesta 10.3.2017

Johdanto

Saamelaiskäräjät esittää Kaita-Kotsamon alueella Tankajokeen laskevan Tulppaojan varrella harjoitettavaa kulanhuudontatoimintaa koskevassa lausunnossaan näkemyksensä siitä, 1) millaisia vaikutuksia kulanhuudontatoiminnasta ko. alueella aiheutuisi saamelaisten perustuslaillisille oikeuksille ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan, 2) tulisiko näiden vaikutusten valossa kulanhuudontatoiminnalle myöntää lupia, sekä 3) voidaanko vaikutuksia poistaa lupamääräyksiin.

Saamelaiskäräjät vastustaa kulanhuudontaluvan myöntämistä ko. alueelle, koska lupahakemuksessa kuvatussa toiminnasta aiheutuisi jäljempänä esitetyin tavoin kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien tarkoittamaa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa alueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja - erityisesti poronhoitoa sekä kalastusta -, sekä huomattavaa haittaa poronhoidolle, joita ei voida lupamääräyksiin poistaa.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan lupaa ei tule myöskään poronhoitolain 2 §:n 2 momentin perusteella myöntää luvan mukaisesta toiminnasta poronhoidolle aiheutuvan huomattavan haitan vuoksi.

Hakemuksen keskeinen sisältö ja selvityksen riittävyys toiminnan vaikutuksista saamelaiskulttuuriin

Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee Sodankylän kunnassa, Tankajokeen laskevan Tulppaojan varrella. Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella, jossa saamelailla on kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto (perustuslaki 121 § 4 mom.). Lisäksi kullanhuuhdonta-alue sijaitsee Lapin paliskunnan alueella, poronhoitolain 2.2 §:n mukaisella erityisesti poronhoitoon varatulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Hakija hakee jatkolupaa 4 vuodeksi konekaivulle 5 hehtaarin suuruiselle alueelle. Vuosittain käsiteltävä maamäärä on hakemuksen mukaan 200 m³.

Kaivoslain 34.2 §:n mukaan lupahakemuksessa on esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys:

- 2) hakemuksen kohteena olevasta alueesta ja sen kaavoitustilanteesta sekä alueen käyttöä koskevista rajoituksista ja niiden huomioon ottamisesta;
- 5) toimintaa koskevista suunnitelmista;
- 6) toiminnan ympäristö- ja muista vaikutuksista ottaen huomioon suunniteltujen toimenpiteiden laatu ja laajuus; selvitystä ei kuitenkaan vaadita siltä osin kuin vaaditut tiedot sisältyvät 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun ympäristövaikutusten arviointiselostukseen.

Hallituksen esityksessä kaivoslaiksi, pykälän 2 momentin 2 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että "Saamelaisten kotiseutualuetta ja erityistä poronhoitoaluetta koskevassa hakemuksessa olisi kyseisiä alueita koskevat säännökset otettava huomioon esitettävissä selvityksissä" (HE273/2009 vp: 91). Edelleen hallituksen esityksessä todetaan, että "[p]ykälän 2 momentin 6 kohdan nojalla hakemuksessa olisi selvitettävä suunnitelman mukaisen toiminnan ympäristö- ja muut vaikutukset. Malminetsintälupaa tai kullanhuuhdontalupaa koskevassa hakemuksessa olisi esitettävä tiedot alueen ympäristöstä (esimerkiksi luonnonsuojelualueista ja tärkeistä tai muista vedenhankintakäyttöön soveltuvista pohjavesialueista) sekä alueella harjoitettavasta elinkeinotoiminnasta. Hakemuksessa olisi myös selvitettävä, miten luvan mukaisen toiminnan haitalliset vaikutukset ehkäistäisiin." (HE 273/2009 vp: 92, korostukset kirjoittajan tekemiä.) Vaikka kullanhuuhdontalupahakemus HL201510034 sijaitsee sekä saamelaisten kotiseutualueella että erityisesti poronhoitoon varatulla alueella, ei hakija arvioi lainkaan toimintansa vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin tai poronhoitoon. Hakemuksessa

todetaan virheellisesti, että alue ei ole saamelaisten kotiseutualueella. Hakijan selvitys toiminnan haitallisten vaikutusten ehkäisystä rajoittuu viitaukseen ympäristölupaan.

Ottaen huomioon kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja aluetta koskevat em. käyttörajoitukset on hakijan selvitystä toiminnan vaikutuksista saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin sekä niiden huomioon ottamisesta pidettävä kaivoslain 34.2 §:n nojalla riittämättömänä, eikä lupaa siten voida myöntää. Kaivoslain 34, 38 ja 50 §:ien nojalla olisi hakijan tullut, riippumatta siitä onko kyseessä uusi hakemus vai jatkohakemus jo voimassa olevalle luvalla, hakemuksessaan arvioida toimintansa vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin. Luvanhakijan olisi kullanhuuhdontalupaa hakiessaan näytettävä toteen, ettei toiminnasta aiheudu sellaista haittaa, joka muodostaisi luvan myöntämisen esteen. Saamelaiskäräjien arvion mukaan toiminnasta ko. alueella aiheutuu alla ilmenevin tavoin yhdessä muiden käyttömuotojen (erityisesti muut kullanhuuhdontaluvat ja -hakemukset sekä muu maankäyttö Lapin paliskunnan alueella) kanssa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria sekä huomattavaa haittaa poronhoidolle. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hakemusta on pidettävä tältä osin puutteellisena, eikä lupaa voida kaivoslain nojalla myöntää.

Toiminnan vaikutukset saamelaiskulttuuriin

Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet on turvattu perustuslaissa (perustuslain 17.3 §, 22§). Kaivoslain 1 §:n 4 momentissa erikseen todetaan, että kaivoslaissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana turvataan. Hallituksen esityksessä lisäksi edellytetään, että kaivoslakia tulkitaan ja sovelletaan siten, että em. oikeudet turvataan (HE 273/2009 vp, s. 70, I § 4 momentin yksityiskohtaiset perustelut). Kaivoslaissa viitataan myös mm. poronhoitolakiin, jonka 2.2 § kieltää erityisesti poronhoitoon varatun maan käyttämisen sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Kaivoslain säännöksillä ei ole mahdollista sivuuttaa muuta lainsäädäntöä (HE 273/2009 vp, s. 72, 3§:n yksityiskohtaiset perustelut). Kullanhuuhdonta-toiminnan luonteen vuoksi kullanhuuhdonta-toiminnasta syntyvät vaikutukset eivät rajoitu kullanhuuhdontaluvan voimassaoloaikaan, vaan vaikutukset kumuloituvat ja niiden vaikutus ympäristöön ja siten saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan jatkuvat pitkään kullanhuuhdonta-toiminnan loppumisen jälkeenkin.

Vaikutukset saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteistä elinkeinoaan poronhoitoa Kaivosviranomaisen tulisi kaivoslain 38 §:n mukaisesti selvittää kullanhuuhdontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, ottaen huomioon 1) hakemuksessa tarkoitettua aluetta läheisyydessä voimassa olevat vastaavat luvat; 2) mitä saamelaisten

oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee; 3) muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä. Kaivosviranomaisen lausuntopyynnössä ei edelleenkään tuoda esille lain 38 §:n mukaisesti kullanhuhdonnasta aiheutuvia vaikutuksia saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan, eikä alueen merkitystä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana ole selvitetty. Lupaharkinnassa onkin tähän mennessä katsottu, lupahakemus kerrallaan tarkasteltuna, käsiteltävänä olevan lupa-alueen käsittävän vain pienen alueen Lapin paliskunnan koko alueesta eikä toiminnasta siten ole katsottu voivan aiheutua kaivoslain 50 §:ssä tarkoitettua olennaista haittaa. Saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteistä elinkeinoaan poronhoitoa aiheutuvia vaikutuksia ei kuitenkaan voida arvioida vain suhteuttamalla kullankaivualueiden yhteispinta-ala koko paliskunnan pinta-alaan, vaan lupaharkinnassa luvan myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa on kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti otettava huomioon myös muut vastaavat luvat ja alueen muut käyttömuodot (ml. vireillä olevat hakemukset ja muu maankäyttö).

Kaita-Kotsamon ja Sota-aavan alueella on keskeinen merkitys Lapin paliskunnan poronhoidolle: Kullanhuhdonta-alue sijaitsee Lapin paliskunnan kesälaidunalueella sekä paliskunnan laidunkiertoaidan välittömässä läheisyydessä. Laidunkiertoaita kulkee kullanhuhdonta-alueen itäpuolelta Tankajoelta Vuomaselän poroerotusaidalle. Laidunaita erottaa paliskunnan kesä- ja talvilaidunalueet ja sitä käytetään pitämään porot kesälaitumella. Ko. alueen merkitys kesälaidun- ja vasomisalueena kasvaa koko ajan, sillä muu maankäyttö (mm. kullanhuhdonta, matkailurakentaminen sekä -toiminta, ja intensiivinen metsätalous) lisääntyy koko ajan Lapin paliskunnan muilla alueilla ja siten paliskunnan laidunalueet pienenevät ja pirstoutuvat yhä enemmän ja enemmän. Kaita-Kotsamon alueella on keskeinen merkitys niin ikään porojen kuljettamisessa, sillä kesällä porot, ml. vastasyntyneet vasat, kuljetetaan Kaita-Kotsamon kaakkoisreunaa myötäilevän paliskunnan laidunkiertoaidan luoteispuolta vasanmerkitystä varten Vuomaselän aitaan, joka sijaitseen noin 5 km lupa-alueesta koilliseen.

Kullanhuhdontatoiminta Kaita-Kotsamossa on jo vaikeuttanut porojen kuljetus- ja kokoamistöitä vasanmerkitystä varten porojen luontaisilla kulkureiteillä ja -alueilla, joita hyödynnetään porojen kokoamisessa ja kuljettamisessa kohti Vuomaselän poroerotusaitaa. Koneellinen kullankaivu lisää myös alueella liikkumista ja leirytyymistä sekä maastoliikennettä, jotka aiheuttavat laitumien ylimääräistä kulumista sekä häiritsevät porojen laidunrauhaa ja vaikeuttavat porojen kokoamis- ja kuljettamistöitä. Saamelaisessa poronhoidossa poro ei ole karjatuotannollinen eläin, joka on tottunut ihmiseen, vaan se laiduntaa vapaana luonnossa ja etenkin kesällä säikkyy ihmisiä ja ääniä. Erityisesti naarasporot vastasyntyneine vasoineen ovat kesällä erityisen säikkyyjä. Vasanmerkityksen jälkeen osa poroista palaa takaisin kesälaitumille Sota-aavan ja Porttipahdan tekoaltaan pohjoispuolen muiden laajojen soiden ympäristöön.

Koneellinen kullanhuuhdonta muuttaa alueen luonnetta merkittävästi, ja vaarana on, että laidunkiertoaidan käyttö vaikeutuu tai jopa estyy kokonaan. Näin ollen toiminnasta aiheutuvaa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja, jota ei voida vähentää lupamääräyksiin.

Kuten edellä on mainittu, kullanhuuhdonta-alue sijaitsee Lapin paliskunnan kesälaidunalueella. Kesällä poro laiduntaa kullanhuuhdonta-alueen ympäristössä olevilla soilla ja kosteikko- ja vesistöalueilla ja syö kasvien tuoreita, kasvavia osia, erityisesti suokasveja ja vesistöjen varsilla kasvavia ruoho- ja heinäkasveja. Koneellisella kullanhuuhdonnalla on tutkimusten mukaan suoria ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia alueen luontotyyppeihin, kasvillisuuteen ja lajistoon, ja siten poron kesäravinnon saantiin. Koska luonnon palautuminen saamelaisten kotiseutualueella on erittäin hidasta, on vaikutus erittäin pitkäaikainen, ellei jopa pysyvä. Kullanhuuhdonnan on todettu edistävän alkuperäisten lajien korvautumista kulttuurivaikutteisille pihuille ja tienvarsille ominaisilla lajeilla, erityisesti tehokkaasti leviävillä pioneerilajeilla (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009). Tutkimusten mukaan kasvillisuuden palautuminen ennalleen kullanhuuhdontoiminnan jälkeen kestää useita kymmeniä vuosia (esimerkiksi Luttojoen, kuten ei myöskään Ivalojoen, varrella kasvillisuus ei ole edelleenkään palautunut 1800-luvun lopun kullankaivun jäljiltä), joten kullanhuuhdontoiminnasta aiheutuvat muutokset ovat erittäin pitkäikäisiä ja siten laidunmenetykset ovat pysyviä. Esimerkiksi Lemmenjoen kansallispuistossa tehdyn tutkimuksen mukaan alueen alkuperäiset luontotyypit ja kasvillisuus tuhoutuvat kokonaan ja paikallinen lajisto ja kasvillisuus muuttuvat pysyvästi koneellisessa kullanhuuhdonnassa, eivätkä konekaivetut alueet vielä kymmenenkään vuoden jälkeen maisemoinnista muistuta luonnontilaista maisemaltaan, luontotyypiltään eivätkä lajistoiltaan. Sen sijaan niin luontotyyppi, kasvillisuus kuin maisemakin olivat edelleen kulttuurivaikutteisia ja vastasivat tyyppiltään lähinnä maa-aineksen ottoalueita. (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009: 57-59.)

Lapin paliskunta on menettänyt jo valtavia laidunalueita mm. Lokan ja Porttipahdan tekojärvien ja niitä yhdistävän Vuotson kanavan rakentamisen sekä voimakkaiden metsähakkuiden vuoksi ja joutunut sopeuttamaan poronhoitokäytäntönsä merkittävästi pienemmälle ja pirstoutuneemmalle alueelle. Vaikka Lapin paliskunta on em. huolimatta saanut laidunkiertojärjestelmänsä toimimaan, uusien alueiden ja erityisesti nykyisen laidunkiertojärjestelmän ylläpitämiselle keskeisten rakenteiden menettäminen johtaa väistämättä paliskunnan laidunkierron estymiseen. Laidunkiertojärjestelmällä on vastaavasti keskeinen merkitys luonnon tilaan.

Paliskunta on alun perinkin joutunut muusta maankäytöstä (erityisesti tekoaltaiden ja niitä yhdistävän Vuotson kanavan rakentaminen sekä voimakkaat metsähakkuut) johtuen järjestämään koko laidunkiertojärjestelmänsä uudelleen ja rakentamaan sitä tukevat laidunkiertoaidat omalla kustannuksellaan. Laidunkiertojärjestelmän muuttaminen muun

maankäytön vuoksi aiheutti alueen saamelaisille poronhoitajille ja Lapin paliskunnalle aluksi merkittäviä taloudellisia tappioita, kulttuurisista vaikutuksista puhumattakaan, sillä laidunkiertoaitojen rakentaminen johti teuraspainojen ja vasaprosetin merkittävään laskuun sekä vasa- ja porokuolleisuuden nousuun. Laidunkiertoaitojen rakentaminen johti aluksi myös laidunten kulumiseen, kun porot eivät päässeet enää vapaasti kulkemaan luontaisille laitumilleen, vaan jäivät kiertämään aidanlaitaa. Hiljalleen paliskunta on saanut laidunkiertojärjestelmänsä toimimaan merkittävästi muuttuneista olosuhteista huolimatta.

Kullanhuudonta-alue sijaitsee paliskunnan laidunkiertoaidan välittömässä läheisyydessä, jossa koneellinen kullanhuudonta tulee vaikeuttamaan merkittävästi ja mahdollisesti jopa estämään laidunkiertoaidan käytön sekä porojen kuljettamisen alueen kautta ja siten aiheuttamaan olennaista ja merkittävää haittaa alueen poronhoidolle ja saamelaisille poronhoitajille: Mikäli paliskunta joutuu edelleen luopumaan vähäisistä jäljelle jääneistä laidunalueistaan sekä laidunkiertoaidan käytöstä, toimimaan saatu laidunkiertojärjestelmä murentuu, eikä laidunten kantokyky kykene enää ylläpitämään alueen saamelaisten elintapaa ja kulttuurimuotoa, poronhoitoa. Lapin paliskunta ei voi rakentaa uutta laidunkiertoaikaa jonnekin muualle, mikäli lupa koneellisen kullanhuudonnan aloittamiseksi alueella myönnetään ja laidunkiertoaidan käyttö estyy, sillä myös muut paliskunnan alueet ovat jo muussa käytössä ja alueen muu maankäyttö lisääntyy koko ajan. Muun muassa voimakkaat metsähakkuut sekä matkailun, infrastruktuurin, kullanhuudonnan ja muun maankäytön merkittävä lisääntyminen Lapin paliskunnan alueella ovat johtaneet paliskunnan laidunalueiden merkittävän vähenemiseen ja pirstoutumiseen (ks. Kumpula ym. 2009: kuvat 12 ja 18) ja siten porojen ravinnonsaannin heikkenemiseen.

Ainoastaan laidunkiertojärjestelmää sopeuttamalla on kyetty välttämään saamelaisen poronhoitoperinteen muuttuminen alueella suomalaisiksi tarhaporonhoidoksi lisäruokkimisineen. Laidunkiertojärjestelmän onnistumisella on vastaavasti suuri merkitys laidunten kantokykyyn ja tilaan ja sitä kautta saamelaisen poronhoidon harjoittamisedellytyksiin. Saamelaisen poronhoidon jatkoa alueella kuitenkin edellyttää, ettei paliskunta joudu jatkossakaan enää menettämään lisää laidunalueitaan. Poronhoidolla on keskeinen merkitys alueen saamelaisille, sillä poronhoidon käytänteiden avulla saamen kieli, kulttuuri ja perinteinen tieto siirtyvät sukupolvelta toiselle. Porosta saadaan myös pääosa saamen käsityksissä tarvittavasta materiaalista. Mikäli poronhoidon harjoittamisedellytykset alueella katoavat muun maankäytön vuoksi, katoaa poronhoidon myötä vähitellen myös alueen saamelainen kulttuuri ja kieli.

Ottaen huomioon ainoastaan lupahakemukseen tarkoitetun kullanhuudonta-alueen lähistöllä (alle 10 km etäisyydellä on yhteensä 15 kpl voimassa ja vireillä olevia kaivoslain mukaisia lupia ja hakemuksia), sekä koko Lapin paliskunnan alueella voimassa sekä vireillä olevat kaivoslain mukaiset luvat ja hakemukset - puhumattakaan niiden vaikutusalueista tai muista maankäyttömuodoista – on selvää, että alueen saamelaiselle poronhoidolle

aiheutettu olennainen haitta on jo saavutettu, eikä koneellisen kullanhuuhdon lupia voida enää myöntää ko. alueelle. Lapin paliskunnan alue, joka olisi rauhoitettu ainoastaan poronhoidolle, käsittää hyvin pienen ja pirstoutuneen alueen ja siten kullanhuuhdontaluvan myöntäminen koneelliselle kullanhuuhdon ko. alueella voi tarkoittaa saamelaisen elinkeinon loppumista alueella ja siten lopun alkua alueen saamelaisten kielelle ja kulttuurille. Näin ollen koneellinen kullanhuuhdonta ko. alueella aiheuttaisi kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua olennaista heikennystä, jota ei Saamelaiskäräjien arvion mukaan voida poistaa lupamääräyksiin lupahakemuksen sijainti ja merkitys huomioon ottaen.

Tässä yhteydessä Saamelaiskäräjät haluaakin muistuttaa, että kaivoslain 1 §:n mukaan lain tarkoituksen toteuttaminen edellyttää yleisten ja yksityisten etujen turvaamista ottaen erityisesti huomioon:

- 1) kaivostoiminnan harjoittamisen edellytykset;
- 2) kiinteistöjen omistajien ja yksityisten haitankärsijöiden oikeusasema;
- 3) toiminnan vaikutukset ympäristöön ja maankäyttöön sekä luonnonvarojen säästävä käyttö.

Tässä yhteydessä esimerkiksi kohdan 2) haitankärsijöiden oikeusaseman huomioon ottaminen tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, etteivät toiminnasta muille alueen käyttäjille aiheutuvat haitat saa toiminnan seurauksena kasvaa suhteettoman suuriksi toiminnasta saatavaan hyötyyn nähden. Lupaviranomaisen on KHO:n ratkaisukäytännön (KHO 1999:14) mukaan lisäksi otettava huomioon YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus), perustuslain 17 §:n 3 momentti ja poronhoitolain 2 §:n 2 momentti kaivoslainsäädännön mukaisia viranomaispäätöksiä tehtäessä (HE 273/2009 vp: 203). KP-sopimuksen 27 artiklan mukaan kansallisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa muun ohessa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan. Artiklassa tarkoitettu kulttuurikäsite kattaa myös saamelaiskulttuuriin olennaisena osana kuuluvan poronhoidon sekä kalastuksen. (HE 273/2009 vp: 203). KP-sopimuksen toimeenpanoa valvova YK:n ihmisoikeuskomitea on linjannut, että erilaiset luontoympäristöön vaikuttavat hankkeet saamelaisten kotiseutualueella, kuten kaivostoiminta, hakkuut ja muut vastaavat toimet, jotka sellaisenaan eivät muodostaisi KP-sopimuksen 27 artiklan loukkausta, saattavat kuitenkin olla yhteisvaikutuksiltaan sellaisia, että ne heikentävät olennaisesti tai estävät saamelaisia nauttimasta omasta kulttuuristaan. Harkittaessa rikkooko toimenpide 27 artiklaa, tulee ottaa huomioon aiempien ja muiden suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus. YK:n ihmisoikeuskomitean mukaan (KP-sopimus) 27 artikla merkitsee muun muassa velvollisuutta taloudellisten toimenpiteiden suunnittelemiseen ja toteuttamiseen siten, että saamelaisten elinkeinojen, kuten poronhoidon, taloudellinen kannattavuus säilyy (HE 214/2013vp: 112). Ottaen huomioon kullanhuuhdon alueen saamelaiselle poronhoidolle aiheutuvat merkittävät haitat ja vastaavasti yksittäisille toiminnanharjoittajille

aiheutuvat hyödyt, ei kullanhuuhdontalupia voida myöntää ko. alueelle intressivertailun perusteella.

Ottaen huomioon alueen merkitys saamelaisporonhoidolle sekä kullanhuuhdontatoiminnasta ko. alueella aiheutuva olennainen ja huomattava haitta saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan, ei lupaa voida myöskään kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien nojalla myöntää. Koska kullanhuuhdontatoiminta ajoittuu aikaan, jolloin alue on saamelaisporonhoidon kannalta keskeinen, sekä kullanhuuhdontatoiminnan laajuus ja vaikutus porojen kuljetusmahdollisuuksille, ei estettä voida poistaa lupamääräyksin. Em. perustein Saamelaiskäräjät vastustaa nyt lausuttavana olevan kullanhuuhdontalupahakemuksen myöntämistä. Kullanhuuhdonta-alueiden pienentäminen tai toiminta-ajan rajoittaminen tai ajallinen siirtäminen eivät poista kullanhuuhdontatoiminnasta aiheutuvia negatiivisia yhteisvaikutuksia ja riitä turvaamaan saamelaisporonhoidon harjoittamisedellytyksiä Lapin paliskunnan alueella.

Toiminnan vaikutukset alueen muuhun saamelaiseen perinteiseen luonnonkäyttöön
Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee noin 300 m etäisyydellä lännessä kulkevasta Tulppaojasta, joka laskee Tankajokeen noin 3 km:n päässä kullanhuuhdonta-alueesta. Tankajoki on alueen saamelaisille merkittävä kulkureitti ja kalastusjoki, josta kalastetaan perheen tarpeisiin harria, tammukkaa, ahventa ja haukea. Vuotson kanavan pohjoispuolisilta osin Tankajoki on edelleen luonnontilainen ja saamelaisten perinteisen tiedon mukaan joessa on havaittu myös jokihelmisimpukkaa, eli raakkua.

Toiminnan vaikutukset alueen muuhun perinteiseen luonnonkäyttöön
Koneellisen kullanhuuhdonnan on todettu muuttavan alkuperäistä kasvillisuutta ja lajistoa sekä mm. heikentävän vedenlaatua ja kalakantoja. Mikäli kullanhuuhdontalupa myönnetään kahden saamelaisille tärkeän joen välittömään läheisyyteen, vaarana on, että kullanhuuhdonta estää pysyvästi alueen perinteisen luonnonkäytön. Poronhoidon ohella myös kalastus ja keräily kuuluvat saamelaisten perustuslain 17.3 §:ssä tarkoitettuun kulttuurisuojaan sekä kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin perinteisiin saamelaiselinkeinoihin.

Koneellisella kullanhuuhdonnalla on tutkittu olevan suoria ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia alueen veden laatuun, vesistöjen pohjaeläimistöön, sekä kalastoon, erityisesti taimenkantaan. Lemmenjoen kansallispuistossa tehtyjen selvitysten mukaan kullanhuuhdonta on aiheuttanut vesistön rehevöitymistä, kuormitettujen alueiden lajiston monimuotoisuuden alenemista ja jokivesien vedenlaadun heikkenemistä - veden samentumista havaittiin n. 30 kilometrin päässä kullanhuuhdonta-alueiden alapuolella. Lemmenjoella muun muassa sameus- ja kiintoainepitoisuudet olivat kaivutoiminnan vaikutusalueilla 10-50-kertaiset, raudan 2-30-kertaiset ja alumiinin 4-70-kertaiset luonnon-

tilaisiin alueisiin verrattuna. Kullanhuuhdonnan on tutkittu heikentävän vedenlaatua jopa siinä määrin, ettei se lopulta täytä enää talousvedelle asetettuja määräyksiä: esimerkiksi Lemmenjoella Metsähallitus on suositellut, ettei alueen jokivesiä enää käytettäisi juomavetenä, koska niiden vedenlaatu ei täytä enää talousvedelle asetettuja vaatimuksia (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009).

Lemmenjoella kuormitettujen vesialueiden alumiinipitoisuudet olivat niin korkeita, että ne ylittivät kirjolohelle määritetyn LCSO-arvon (pitoisuus, jossa 50 % koe-eläimistä kuolee). Kullanhuuhdonnan on todettu heikentävän kalakantoja ja niiden monimuotoisuutta, sillä pohjan liettyminen tuhoaa lohikaloille sekä siialle ja harjukselle tärkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita. Esimerkiksi Vaskojoen taimentuotanto on pienentynyt kullankaivun johdosta. (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009.) Taimenen esiintymisellä vastaavasti on suuri merkitys uhanalaisen jokihelmisimpukan, eli raakun selviytymiselle, jota saamelaisen perinteisen tiedon mukaan esiintyisi myös Tankajoella. Kaivoslain toteutumiseksi lupaharkinnassa asia on selvitettävä ennen kuin ko. lupaa voidaan myöntää, sillä jokihelmisimpukka on luonnonsuojelulain (1096/1996) ja luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) mukaan uhanalainen, rauhoitettu ja erityisesti suojeltava laji, sekä Euroopan neuvoston luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun direktiivin (97/62/EY) eli EU:n luontodirektiivin liitteen II laji (yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilaji). Koneellisen kultanhuuhdonnan on tutkittu muuttavan vedenlaatua ja lisäävän vesistöön joutuvan kiintoaineksen kuormitusta, mikä heikentää taimenen ja siten myös raakun elinmahdollisuuksia vesistössä.

Metsähallituksen mukaan kaivutoiminnan jatkuminen ja lisääminen vähentää kalakantojen monimuotoisuutta ja vaarantaa osaltaan alkuperäisten kalakantojen selviytymistä. ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen mukaan koneellisen kullankaivun vesistövaikutuksista aiheutuu huomattavaa vahinkoa kalastolle ja kalastukselle ja vaarana on, että arvokalakannan tuottavuus alenee pysyvästi, kun kalasto ei pysty sopeutumaan koneellisen kullankaivun aiheuttamiin, usean sukupolven yli ulottuviin elinympäristössä ja lisääntymisolosuhteissa tapahtuviin haitallisiin muutoksiin. (Pohjois-Suomen aluehallintoviraston lupapäätös Dnro PSAVI/52/04.08/2011.) Mikäli alueen kalakanta heikkenee koneellisen kultanhuuhdonnan aiheuttaman vesistökuormituksen vuoksi, heikentää se myös alueen saamelaisen edellytyksiä harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta. Kuten aiemmin on todettu, Tankajoki on alueen saamelaisille tärkeä kalastusjoki, josta kalastetaan tammukkaa, harria, ahventa ja haukea. Tankajoen merkitystä alueen saamelaisille korostaa entisestään se, että se on edelleen yksi harvoista isommista joista alueella, joka on edelleen suurilta osin luonnontilainen.

Kaivoslain 50 §:n 2 momentin mukaan kultanhuuhdontalupa voidaan myöntää, 1 momentissa tarkoitettusta esteestä huolimatta, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksin. Lupaviranomainen on toistaiseksi myöntänyt lähes kaikki haetut kultanhuuhdontaluvat

saamelaisten kotiseutualueelle, koska se on katsonut, ettei luvan myöntämiselle ole lupamääräykset huomioon ottaen laissa tarkoitettua estettä. Huolimatta toiminnanharjoittajia velvoittavista kullanhuuhdonta-lupamääräyksistä, joiden tarkoituksena on ehkäistä mm. kaivoslain 50 §:ssä tarkoitettuja vaikutukset, on kesällä 2016 tehty Lapin ELY-keskukselle useita ilmoituksia veden silmin nähtävästä samentumisesta. Ilmoituksia on tullut sekä Lemmenjoen että Ivalojoen kullanhuuhdonta-alueilta, joista ensin mainitusta Lapin ELY-keskus antoi huomautuksen toiminnanharjoittajalle. Tämä kuitenkin osoittaa, etteivät lupamääräykset, ml. toiminnanharjoittajan velvoittaminen osallistumaan Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n koordinoimaan yhteistarkkailuun, ennaltaehkäise riittävästi kaivoslain 50 §:ssä tarkoitettuja vaikutuksia ja siten turvaa riittäväällä tavalla saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksia.

Kullanhuuhdonta-alue sijaitsee n. 300 m etäisyydellä Tulppaojasta ja 3 km etäisyydellä Tankajoesta ja Lemmenjoella tehtyjen tutkimusten sekä kesän 2016 ilmoitusten johdosta on todennäköistä, että toiminnasta tulee aiheutumaan myös vesistövaikutuksia tulvien ja lisääntyneen sadannan vuoksi. Ottaen huomioon Lemmenjoella tehdyt tutkimustulokset kullanhuuhdonnan vaikutuksista vedenlaatuun ja edelleen vesiluonnon monimuotoisuuteen, kalastoon ja veden käyttöön talousvetenä, sekä tänä kesänä tehdyt lukuisat ilmoitukset, on lupamääräyksiä pidettävä riittämättömänä varokeinona kullanhuuhdonnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Jotta kaivoslain tarkoitus voisi todellisuudessa toteutua lupaharkinnassa, eikä toiminta aiheuttaisi ympäristön pilaantumista ja siten pysyvää olennaista haittaa saamelaisten oikeudelle harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria, tulee lupaharkinnassa noudattaa varovaisuusperiaatetta, eikä kullanhuuhdonta-lupaa ko. alueelle tule myöntää kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien nojalla.

Saamelaiskäräjät haluaa muistuttaa, että Suomi on sitoutunut biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (BD-sopimus) tavoitteisiin biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä sekä näiden tavoitteiden entistä tehokkaampaan toimeenpanoon hidastaa merkittävästi vuoteen 2020 mennessä biologisen monimuotoisuuden häviämistä. Suomi on sitoutunut BD-sopimuksen artiklojen 8(j) ja 10(c) toimeenpanoon, ja siten perinteisen saamelaisen luonnonkäytön, kuten poronhoidon, keräilyn ja kalastuksen, edellytysten turvaamiseen. Saamelainen perinteinen luonnonkäyttö, kuten kalastus ja luonnonlaitumiin perustuva poronhoito, ylläpitää saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvää perinteistä tietoa ja käytänteitä, joilla on merkitystä biologisen monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Em. tavoitteet on huomioitu kaivoslaissa: kaivoslain tarkoituksena on mm. järjestää kaivostoiminnan edellyttämä alueiden käyttö niin, että se on ekologisesti kestävä. Lain tarkoituksen toteuttaminen edellyttää yleisten ja yksityisten etujen turvaamista ottaen erityisesti huomioon toiminnan vaikutukset ympäristöön ja maankäyttöön sekä luonnonvarojen säästävä käyttö.

Mikäli perinteisen saamelaisen luonnonkäytön edellytykset heikkenevät koneelliseen kullanhuuhdontaan oikeuttavien lupien myötä, katoaa myös saamelaisten luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvä perinteinen tieto, jolla on tunnustettu olevan suuri merkitys luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön turvaamisessa. Koneellisen kullanhuuhdonnan mahdollistaminen saamelaisen perinteisen luonnonkäytön, ml. poronhoidon, keräilyn ja kalastuksen, edellytysten kustannuksella olisi myös ristiriidassa kaivoslain tarkoituksen ja BD-Sopimuksen sitoumusten kanssa.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja että julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Varsinaisia lupamääräyksiä (toimenpiteitä) pilaantumisen ehkäisemiseksi ei kuitenkaan aseteta, eikä niiden toteuttamista valvota samalla tavalla kuin ympäristölupavelvollisten kohdalla. Lisäksi kaivoslain 24 § kieltää aiheuttamasta haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, merkittäviä muutoksia luonnonoloissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittamista, merkittävää maisemallista haittaa ja vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kaivosviranomaisen ei toistaiseksi ole kuitenkaan asettanut konkreettisia lupamääräyksiä haitan todelliseksi ehkäisemiseksi, vaan edellyttänyt, että kullanhuuhtoja pitää kullanhuuhdonta-alueen ”sellaisessa kunnossa, että se täyttää jatkuvasti turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu” (ks. esim. HL2012:0077 koskeva päätös 22.5.2013). Kaivoslain 29 § velvoittaa toiminnanharjoittajaa saattamaan alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan, mutta vedenlaadun tai kalakantojen ennallistamiseen ei suoraan velvoiteta.

Ottaen huomioon, ettei kaivosviranomaisen ole toistaiseksi asettanut riittäviä lupamääräyksiä veden ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi (kaivoslain 24 ja 29 §) ja siten saamelaisten kalastusmahdollisuuksien turvaamiseksi kaivoslain 50 §:n mukaisesti, Saamelaiskäräjät katsoo, ettei edellytyksiä kullanhuuhdentaluvan myöntämiselle ko. alueelle kaivoslain 50 §:n nojalla ole.

Yhteenveto

Kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien mukaan kullanhuuhdentalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta 1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria; 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Saamelaiskäräjien arvion mukaan kullanhuuhdonta ko. alueella yhdessä muiden vastaavien lupien ja muiden käyttömuotojen kanssa aiheuttaisi kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa tarkoitettua olennaista ja huomattavaa haittaa, jota ei Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan voida poistaa lupamääräyksiin lupahakemuksen sijainti ja merkitys huomioon ottaen. Ottaen huomioon kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja merkitys alueen saamelaisille sekä kullanhuuhdonnan edellä arvioidut vaikutukset alueen saamelaiskulttuurille (ml. poronhoidolle ja kalastukselle), olisi kullanhuuhdentaluvan myöntämistä pidettävä myös perustuslain 17.3 §:n, poronhoitolain 2.2 §:n, YK:n KP-sopimuksen artiklan 27 vaatimusten sekä BD-sopimuksen sitoumusten vastaisena. Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhuuhdentaluvan myöntämistä ko. alueelle em. syistä ja katsoo, ettei olennaista haittaa voida estää lupamääräyksiin kullanhuuhdonta-alueen sijainnista ja alueen merkityksestä johtuen.

Saamelaiskäräjät lisäksi toteaa, että saamelaisten perinteisen tiedon mukaan Tankajoessa esiintyy jokihelmisimpukkaa, joka on luonnonsuojelulain (1096/1996) ja luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) mukaan uhanalainen, rauhoitettu ja erityisesti suojeltava laji, sekä Euroopan neuvoston luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun direktiivin (97/62/EY) eli EU:n luontodirektiivin liitteen II laji (yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilaji). Mikäli lupaviranomainen aikoo siitakin huolimatta, etteivät luvan myöntämisen edellytykset täyty, myöntää hakijalle kullanhuuhdentaluvan, tulee jokihelmisimpukan esiintyminen selvittää ennen luvan myöntämistä kaivoslain tarkoituksen toteutumiseksi lupaharkinnassa. Lisäksi tällöin on järjestettävä asiasta saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Kullanhuuhdontaan tarvitaan lainvoimainen kullanhuuhdentalupa tai lupapäätöksen yhteydessä kaivosviranomaisen antama kaivoslain 169 §:n mukainen täytäntöönpanolupa ennen toimenpiteiden aloittamista. Kullanhuuhdentalupahakemus ei oikeuta hakijaa tekemään alueella mitään toimenpiteitä, jotka eivät kuulu jokamiehenoikeuteen. Näin ollen hakemuksen vireillöolo ei oikeuta maankäyttöön eikä siten voi aiheuttaa haittaa saamelaiskulttuurille. Lupamääräyksessä kullanhuuhdonta-alueen kunnossapidosta todetaan, että luvan mukaisesta toiminnasta ei saa aiheutua haitallisia ympäristövaikutuksia.

On huomioitava, että kullanhuuhdonta harjoitetaan lupa-alueilla vain osan vuotta ja koneellisen kullanhuuhdonnan ollessa kyseessä sitä ohjataan kaivoslain mukaisen luvan lupamääräysten lisäksi myös ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien lupamääräyksillä. Lisäksi on huomioitava, että koko lupa-alue ei ole kokonaisuudessaan yhtäaikaaisesti saman toiminnan alaisena. Lupa-alue sijoittuu lähimmillään 1,6 kilometrin päässä laidunkierroaidasta. Kun huomioidaan maaston topografia ja poron pakoetäisyys puolikesynä eläimenä sekä se, että alueen läheisyydessä ei ole muita vastaavia

maankäyttöpaineita, voidaan todeta, että alueella harjoitettu toiminta ei lupamääräyksiä noudattaen estä porojen kuljettamista ja kulkemista alueen ohitse tai aiheuta haittaa läheisyydessä olevalle kesälaidunalueelle.

ELY-keskuksen tehtävä on valvoa yleistä etua ympäristö- ja vesiasioissa, tuottaa ja jakaa ympäristöä koskevaa tietoa sekä parantaa ympäristötietoutta, ehkäistä ja torjua ympäristövahinkoja ja -haittoja, huolehtia valtion vesitaloudellisista luvista ja yksityisoikeudellisista sopimuksista sekä huolehtia ympäristö-, vesihuolto- ja vesistöiden toteuttamisesta. ELY-keskus on lausunnossaan ilmoittanut, että sen tiedossa ei ole luonnon- tai ympäristönsuojelullisia seikkoja, joiden vuoksi lupaa ei voida myöntää hakemuksen mukaisesti.

Kyseessä oleva lupa-alue sijaitsee lähimmillään noin 2 kilometrin päässä Tankajoesta. Lisäksi alueelta on lyhimmillään yli 300 metriä vesistöön, joka laskee Tankajokeen. Näin ollen voidaan todeta, että lupamääräysten mukaisesti toimittaessa toiminnasta ei aiheudu sellaista seurausta, että sillä olisi vaikutusta Tankajoen vesistöolosuhteisiin.

Edellä mainittu huomioiden kaivosviranomaisen ei katso Saamelaiskäräjien lausunnossa esitettyjä saamelaiskärjälain 9§:n mukaisia neuvotteluja tarpeelliseksi.

Muut lausunnoissa esitetyt seikat on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Muistutuksia ja mielipiteitä ei ole jätetty.

Hakijan selitys

Hakijan selitys 20.3.2017 koskien Saamelaiskäräjien 10.3.2017 antamaa lausuntoa:
Hakija myöntää, että hakemuksessa on virhe siltä osin, että hakija oletti että Sodankylän kunta ei ole saamelaisaluetta.

Hakija kuitenkin katsoo, että kyseinen virhe ei ole sellainen, että sen perusteella lupa tulisi hylätä. Oleellista on kuitenkin kaivoslain 38§ mukainen asian selvittäminen ja se toteutuu tässä prosessissa aivan samalla tavalla, kuin jos tätä virhettä ei olisi tullut.

Hakija pahoittelee, jos tämä virhe on synnyttänyt lausunnonantajille mielipahaa.

Hakija ei ole kuvannut alueella olevia suojelualueita eikä niihin kohdistuvia uhkia, eikä näiden uhkien poisto- ja vähentämismenettelyjä, sillä haettu alue on ihan tavallista metsätalouskäytössä olevaa maata, eikä sillä ole erityisiä suojeluarvoja, joihin ei siten myöskään kohdistu mitään uhkaa.

Vesi- ja kalastusasiat:

Haettu alue on lisäksi ns. kuivan maan kulta-alue, sillä lähin vesistö on n. 300 metrin päässä haetun alueen reunalta oleva, vaatimaton Tulppaoja. Oletettu kaivualue on n. 400 - 500 metrin päässä ko. ojasta. Tulppaoja ei latvaosaltaan ole vesilain tarkoittama vesistö.

Hakija tarkoitus on käyttää koneella kaivettua vesikuoppaa ja vain erityisessä tilanteessa hakija voi pumpata lisävettä läheisestä Tulppaojasta. Hakija ei näe minkäänlaista mahdollisuutta poikkeustilanteessakaan, että hänen kaivupaikaltaan pääsisi sementunutta vettä Tulppaojaan. Vertailut Lemmenjoen tulvaongelmiin syksyllä 2016 ovat asiattomia, sillä siellä on kysymyksessä kymmenien tuhansien kuutioiden vosikaivu ja hakijalla enintään 200m³.

Hakija on tietoinen, että Tukes ei voi myöntää minkäänlaista päästölupaa, eikä minkäänlaista oikeutta vedenottoon tai muihin vesijärjestelyihin koneelliseen kullankaivuuseen liittyen. Hakija aikoo hakea ympäristölupaa, minkä prosessin yhteydessä käydään keskustelu päästöihin liittyen.

Porotalouteen liittyvät yksilöidyt väitteet haitoista:

Saamelaiskäräjien lausunnossa kuvaillaan laajasti laidunkiertoaidan merkitystä porojen kuljetuksessa läheiselle Vuomaselän erotusaidalle. Kyseinen aita on lähimmillään 1650 metrin päässä haetusta alueesta ja Aita-Vuomaselkä on 8 kilometrin päässä.

Hakija ei voi ymmärtää sellaista tilannetta, että hänen toimintansa voisi haitata poroaitaa vasten kuljetettavan protokan liikuttelua tai hänen vaikutustaan erotus- tai vasanmerkitystoimintaan, mikä tapahtuu lähes 8 km päässä. Samoin hakija ei voi ymmärtää, miten milloinkaan voisi porotaloudelle syntyä tarve kuljettaa poroja nimenomaan tässä kyseessä olevan pienen kurun kautta tai poikki.

Hakija ei kuitenkaan vastusta, mikäli tällaista haittaa katsotaan voivan syntyä, ja kaivosviranomaisen määrää hänet rajoittamaan toimintaansa poroisännän määräyksestä muutaman päivän ajaksi silloin kun poroja alueella kuljetetaan. Hakija on tietoinen, että näin on toimittu myös Lapin paliskunnan alueilla.

Saamelaiskäräjien yleisistä väitteistä:

Hakija on tietoinen siitä, että Saamelaiskäräjät ovat lausunnoissaan vastustaneet Tankavaaran ja Roivaisen alueella olevia kullanhuuhdontapaikkoja sillä perusteella, että on erityisen haitallista kun kaivu keskittyy. Hakija haluaa korostaa sitä, että hänen hakemansa alue on täysin erillään näistä keskittymistä ja läheisimmät kultapaikat ovat n. 5 km päässä, eikä Kaita-Kotsamo nimisellä alueella ole muita kullankaivupaikkoja kuin hakijan hakema alue.

Hakija on harmissaan siitä, että tämä erillään olo katsotaan yhtä kielteiseksi asiaksi kuin toisten kulta-alueiden lähellä oleminen.

Hakija tunnistaa Saamelaiskäräjien yleisen argumentin siitä, että hänen kullankaivualueensa sijoittuu keskelle porotalouden kannalta aivan keskeisen tärkeää aluetta - hakija toivoo kaivosviranomaisen tunnistavan sen, että kaikki koneelliseen kullankaivuuseen liittyvät paikat ovat Saamelaiskäräjien esittämien väitteiden mukaan porotalouden toiminnan kannalta kaikkein keskeisimmillä paikoilla. Hakija ei ole kuullut koskaan, minkään koneellisen kullankaivun hankkeen sijoittuvan minkään muunlaiselle paikalle. Tämän vuoksi kyseistä väitettä tulee hakijan mielestä pitää lähtökohtaisesti epäluotettavana

Hakija korostaa lapiokaivuriluokan kaivun olemattomia vaikutuksia. Hakijan suunnittelema kaivumäärä on enintään 200 m3 vuodessa, mikä vastaa tehokasta lapiokaivua. Luonnollisesti haettua aluetta ei kaiveta kokonaisuudessaan, vaan hakija arvioi kaivavansa alueelta kultapitoisimmat kohdat eli n. 10 % alueesta, mikä on puoli hehtaaria.

Hakija on täysin vakuuttunut siitä, että Lapin paliskunnan ei hänen toimintansa takia tarvitse siirtää n. 1,6 kilometrin päässä ko. kulta-alueelta sijaitsevaa laidunkiertoaista mihinkään muualle nykyiseltä paikaltaan. Samoin hakija on täysin vakuuttunut siitä, että Lapin paliskunnan 434971 hehtaarin alueelta löytyy lausunnossa mainituille poronvasoille suokortetta ruoaksi vielä senkin jälkeen, kun hakija on kaivanut lupa-alueeltaan n. 10%, mikä on noin puoli hehtaaria, mikä taas on noin yksi miljoonasosa koko Lapin paliskunnan laidunalueesta.

Keskimäärin vaikutus alueen saamelaisalueen poronhoitajayhteisön tulotasoon on vielä tätäkin pienempi, sillä on yleisesti tiedossa, että 44% saamelaisalueen poronhoitajien tulosta on eläkettä, 28% on palkkatuloa muista töistä ja 14% on poronlihanmyyntituloa ja 14% on erilaisia porotalouteen liittyviä korvauksia tai tukia (MTT selvityksiä nro 156, 2008, s. 3 ja s. 23.)

Hakijan arvioima miljoonasosan laituria pienentävä vaikutus voi kohdistua vain tuohon 14% poronmyyntituloon. Eli porotaloudesta toimeentulonsa saavan keskimääräinen tulotason pieneneminen on n. $0,000001 \times 0,14$ eli 1,4 kymmenesmiljoonasosaa. Tämäkin saattaa olla yläkanttiin laskettu, sillä laskelmassa ei ole otettu huomioon poronhoidon kuluja, mitkä ovat suuremmat kuin poronlihan myyntitulot ovat.

Tällä perusteella hakija väittää, että hänen hankkeensa vaikutus suoraan porotaloustuloon on vähäinen ja vaikutus porotalouteen yhteydessä olevien saamelaisten kokonaistuloon on kymmenesmiljoonasosia. Hakijan hankkeen vaikutus kaikkien saamelaisten kokonaistuloon on tietenkin vielä tätäkin pienempi, sillä huomattava osa saamelaisista ei ole porotalouteen missään yhteydessä.

Kun väitetty kielteinen vaikutus kulttuuriin on epäsuoraa vaikutusta perinteisen porotalouselinkeinon pienenemisestä, niin hakija uskaltaa arvioida, että vaikutus kieleen ja kulttuuriin on tätä kautta mitätön, eikä sitä mitenkään voi tulkita vähäistä suuremmaksi. Eivätkä Saamelaiskäräjien esittämät yleiset tapahtumakulut ole sen vuoksi uskottavia.

Lapin paliskunnan porotalous on hakijan kullankaivun jälkeen täysin yhtä kannattavaa tai kannattamatonta kuin ennen sitäkin. Vaikutus saamelaisen väestönsosan talouteen on kymmenesmiljoonasosaluokkaa.

Hakija on hämmästynyt siitä., että Saamelaiskäräjät lausuu porotaloudesta, mikä on yksityinen etu, jota vain ja ainoastaan paliskunta voi valvoa. Saamelaiskäräjille kuuluu valvottavaksi saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin liittyvä yleinen etu, eikä näitä asioita tulisi yhdistää.

Hakija tietää, että porotaloudella on ruokintakuluihin, laidunten kuluneisuuteen, petoasioihin ja erityisesti porotalouden tulontuottokykyyn liittyviä ongelmia. Hakija toivoo, että nämä ongelmat ratkeavat, mutta että ymmärrettäisiin myös, että kullankaivua vainoamalla näitä ongelmia ei ratkaista. Porotaloudelle hakija toivoo kaikkea hyvää.

Hakija haluaa korostaa sitä, että kaivosviranomaisen oikeusperusteisessa arvioinnissa tulee ensisijaisesti tarkastella yksin hänen suunniteltua toimintaansa toki yhdessä muiden kullankaivajien toiminnan ja yhdessä muiden maankäyttömuotojen kanssa, kuten kaivoslain 38§ ja 50§ määräävät- mutta kysymyksessä ei voi kuitenkaan olla mikään kollektiivinen kokonaistarkastelu, minkä kaltaiseen saamelaiskärät viittaavat.

Päätösmaksu

Päätösmaksu on 550 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitusaika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan postitse hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta

sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Jäjennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille ja paliskunnalle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Päätöksen antamisesta kuulutetaan alueen kunnan ilmoitustaululla.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Pasi Molkoselkä, puh. 029 5052 133, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Terho Liikamaa
Ryhmäpäällikkö

Pasi Molkoselkä
Ylitarkastaja

LIITTEET

Liite 1. Valitusosoitus

Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000)

Liite 3. Selvitys kullanhuhdontaluvan myöntämisen esteistä

Liite 4. Ohjeet vakuuden asettamiseen

Liite 5. Panttaussitoumus

TIEDOKSI

Lapin Ely-keskus

Lapin paliskunta

Metsähallitus

Saamelaiskäräjät

Sodankylän kunta

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää koltta-alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- 3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 250 euroa. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

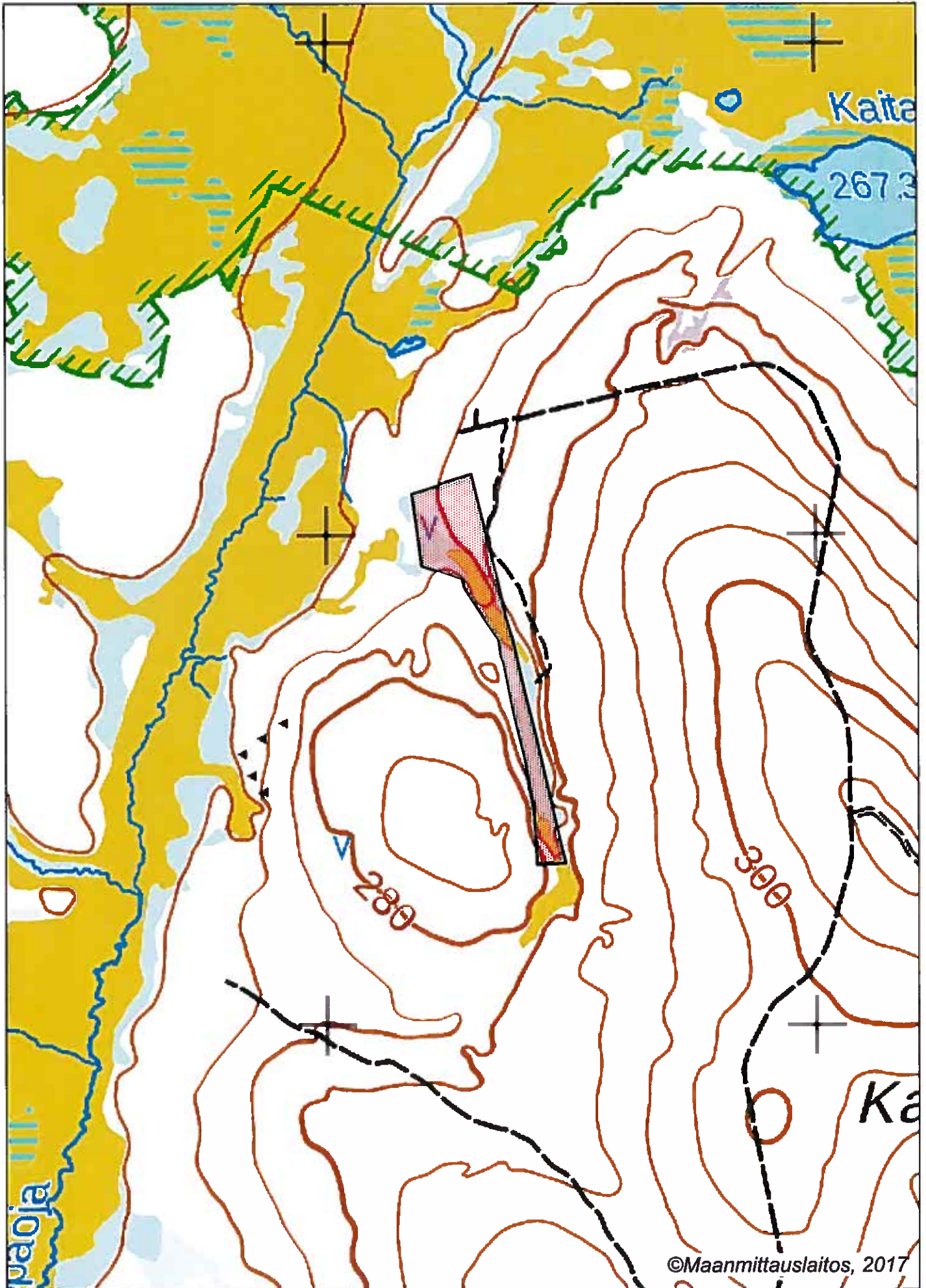
Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

@oikeus.fi

Selvitys kullanhuuhdontaluvan HL2015:0034 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuuhdonnasta

Kullanhuuhdonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi vuonna 2000 kullanhuuhdontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, kun tällä hetkellä kullanhuuhdontalupien määrä on 158 ja hakemuksia on vireillä 166. Hakemushetkellä yhteensä 101 hakemusta on jatkohakemuksia voimassa olleille luvulle. Näistä 30 kpl on sellaisia, jotka ovat tarkasteluhetkellä voimassa ja sisältyvät siten sekä hakemuksiin että voimassaoleviin lupiin (lähde: Kaivosrekisteri 11.4.2017). Lisäksi kullanhuuhdontaan varattujen alueiden keskikoko on pienentynyt uuden kaivoslain voimaantulon myötä noin 20 %.

Kullanhuuhdonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuuhdonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuuhdonta harjoitetaan.

Kullanhuuhdontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomais on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupa-alueen kuvaus

Kullanhuuhdontalupa-alue HL2015:0034 (5,0 ha) sijoittuu Kaita-Kotsamon alueelle, Purnumukan kylän pohjoispuolelle, Lapin paliskunnan alueelle, metsätalousalueelle.

Alue sijaitsee poronhoitolain (848/1990) tarkoittamalla erityisellä poronhoitoalueella ja saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella. Haettava alue ei sisälly luonnonsuojeluohjelma- tai luonnonsuojelualueisiin, ei myöskään erämaa alueisiin eikä Natura 2000 – suojelualueverkostoon.

Lapin paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 454 000 ha. Lapin paliskunnan alueelle sijoittuu 34 kpl kullanhuuhdontaan oikeuttavia lupia, pinta-alaltaan yhteensä noin 135 ha. Lisäksi Lapin paliskunnan alueelle sijoittuu yksi kullanhuuhdontaan oikeuttava kaivospiiri, joka on pinta-alaltaan yhteensä noin 18 ha.

Lisäksi Lapin paliskunnan alueella on voimassa malminetsintään oikeuttavia alueita pinta-alaltaan yhteensä noin 890 ha. Nämä eivät sijoitu hakemusalueen välittömään läheisyyteen.

Kyseisen lupa-alueen läheisyyteen ei sijoitu yhtään kaivoslain mukaista lupa-aluetta tai edes hakemusta.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa koneellista kullanhuuhdonta, käsiteltävän maamäärän ollessa vuosittain enintään 200m³. Hakijalla on voimassa toimintaan tarvittava ympäristösuojelulain mukainen ympäristölupa. Toimivaltainen ympäristölupaviranomais on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Muut häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä

Lupa-alue kuuluu Metsähallituksen hallinnoimaan metsätalousalueeseen. Metsähallitus ei linjauksensa mukaisesti myy kyseessä olevan alueen läheisyydestä maa-alueita.

Uusia vuokrasopimuksia tehtäessä Metsähallitus kuulee alueen paliskuntaa ennen sopimuksen tekemistä.

Näiden lisäksi Metsähallitus on laatinut paliskuntain yhdistyksen kanssa yhteistyösopimuksen, jossa määritellään Metsähallituksen ja paliskunnan yhteistoiminta erilaisten maankäyttömuotojen yhteydessä.

Lupa-alueella tai sen läheisyydessä ei ole retkeilytarkoitukseen käytettäviä reittejä tai rakenteita

Lupa-alueella ei ole poronhoitoon liittyviä rakennelmia. Alueen etelä – kaakkoispuolella, lähimmillään noin 1,5 km:n etäisyydellä on Lapin paliskunnan laidunkiertoaita.

Metsähallitus myy metsästyslupia lupa-alueelle ja sen läheisyyteen. Lisäksi paikallisilla asukkailla on vapaa metsästysoikeus alueella. Alueen poronhoito huomioidaan lupametsästyksen mitoittamisessa.

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, kullanhuuhdontaluvassa annetut määräykset ja muualla lainsäädännössä ja muissa luvissa annetut velvoitteet, voidaan todeta, että toimittaessa lupamääräysten mukaisesti kullanhuuhdontaluvan HL2015:0034 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa heikennä olennaisesti saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Yhteisvaikutusta arvioidessa on huomioitu lausunnoissa esiin tulleet seikat, lupa-alueella aiemmin harjoitettu toiminta sekä alueiden ja toimintojen kokonaismäärä, sijainti ja toiminta.

Lisäksi alue ja toiminta-aika on rajattu, ja toimintaan tarvittavien lupien lupaehdot niin kyseisellä lupa-alueella kuin läheisyydessäkin turvaavat sen, että toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat ajalliselta kestoaltaan ja sijainniltaan rajallisia, eivätkä olennaisesti haittaa saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan.

Luvan saaja on myös osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kullanhuuhdontalupaa, eikä luvan haltijan aiemmasta samanlaisesta toiminnasta alueella ole tullut esiin seikkoja, jotka estäisivät luvan voimassaolon jatkamisen. Lupa-alueella ole selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella ole muitakaan kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen esteitä.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (www.kaivostoiminta.fi/kartta)

Retkeilyreitit ja rakenteet (<http://www.retkikartta.fi/>)

Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma (<http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/mt/mt58-ita.pdf>)

Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen välinen yhteistyösopimus

(<http://www.metsa.fi/documents/10739/58225d52-500f-481c-9cdc-82a6159f4be7>)

Lupaan liittyvä ympäristölupa (http://www.avi.fi/documents/10191/56962/psavi_paatos_111_11_1-2011-11-07.pdf)